

SÖZCÜKTE

ANLAM -2

1. AD AKTARMASI (MECAZ-I MÜRSEL / DÜZ DEĞİŞMECE):

Benzetme amacı olmaksızın bir sözcüğün başka bir sözcük yerine kullanılmasıdır. Çeşitli anlam ilişkileriyle yapılır.

- Sınıf, gezi haberini duyunca çok heyecanlandı.
- Bu aralar, Orhan Veli dilinden düşmüyor.
- Sabaha karşı şehre bereket yağdı.
- Evi gelecek hafta taşıyoruz.
- Sokağın köşesindeki apartmanda oturuyorum.
- O kadar düşük maaşla beş can besliyor.

- ! Ad aktarmasında birbirinin yerine kullanılan sözcükler arasında çeşitli anlam ilişkileri söz konusudur.
- Eksilteli bir söyleyiş söz konusudur.

2. DOLAYLAMA:

→ Çoğunlukla tek bir sözcükle anlatılabilecek bir durumun-kavramın birden çok sözcükle anlatılmasıdır.

- * Ormanlar kralı
- * Bacasız sanayi
- * Derya kuzusu
- * Yavru Vatan
- * Kara kıta
- * Memur kebabı
- * File bekçisi
- * Sanat güneşi

Bizim oralarda lastik çizmeye cont deriz.

Hoca

3. GÜZEL ADLANDIRMA:

→ Kimi varlık ve durumlardan söz edildiğinde ortaya çıkacak korku, iğrenme, ürkme gibi duyguların; kötü izlenim ve çağrışımların önlenmesi amacıyla yapılan değiştirmedir.

- ☑ şifayı kapmak
- ☑ ince hastalık
- ☑ yüz numara, ayak yolu
- ☑ son yolculuk, vefat, gözlerini yummak, sizlere ömür
- ☑ imamın kayığı

4. DUYU AKTARIMI:

→ Bir duyuya ait özelliğın başka bir duyu için kullanılmasıdır.

- ✓ Evi keskin bir nane kokusu sardı.
- ✓ Bahçeden acı bir çığlık duyduk.
- ✓ Yüzünden tatlı bir tebessüm hiç eksik olmazdı.
- ✓ Neden bilmiyorum ama bana uzun süredir soğuk davranıyor.

5. DEYİM AKTARMASI:

→ İki sözcük arasında var olan benzerlik ilgisine dayanarak bu sözcüklerden birinin adını diğerine vermeye denir.

- Irmağın kolları, kör kuyu, dağ başı
- Bulutlar ağlıyor yine bu gece.
- Bu oduna laf anlatmak zor.
- Yumuşak bir insandır, bizi kırmayacaktır.

SÖZCÜKTE ANLAM DEĞİŞMELERİ

1. ANLAM GENİŞLEMESİ:

Bazı sözcükler önceleri sadece bir durumu veya varlığı karşılarken zamanla başka varlık ve durumları karşılar duruma gelmiştir

- “Düğme” Geçmişte: Giysiyi iliklemeye yarayan araç
Günümüzde: Radyonun düğmesi, Elektrik düğmesi
- “Sandık” Geçmişte : İçine eşya konan tahtadan küçük dolap
Günümüzde: Emekli sandığı, Seçim sandığı
- “Yıldız” Geçmişte : Gök cismi
Günümüzde: Film yıldızı

2. ANLAM DARALMASI:

Bir sözcüğün anlam ve anlamlarının zaman içinde azalması durumudur.

- “oğlan”
Geçmişte: Evlat
Günümüzde: Erkek çocuğu
- “erik”
Geçmişte: Kayısı, şeftali vb. meyvelerin ortak adı.
Günümüzde: Tek bir meyve
- “davar”
Geçmişte: Mal, mülk
Günümüzde: Büyükbaş hayvan

3. ANLAM BAŞKALAŞMASI:

Sözcükler zamanla temel anlamlarından sıyrılarak bambaşka anlamlar kazanır.

- “tütün”
Geçmişte: Duman
Günümüzde: Endüstri bitkisi
- “koca”
Geçmişte: Yaşlı adam
Günümüzde: Kadının eşi

Hoca

KALIPLAŞMAMIŞ SÖZ ÖBEKLERİ

Şiirim yaşamdan besleniyor. Ancak şiirime gıda olan yaşamı, kağıda ham haliyle aktarmıyorum.

Bazen nasıl da özlüyorum şöyle ağız tadıyla tartışmalar yapmayı bilemezsiniz... Tabii yazı yazıyorum ama karşılıklı, gerçek bir tartışmanın tadı bambaşka. Hani şöyle, üzerinde hiçbir ipotek olmayan beyinlerin katıldığı; hiç kimsenin yanlış anlaşılmaktan korkmadığı; ayrıntılara inen tartışmaları...

Son yıllarda yayınevimiz imza sahibi yazarlarla da çalışmaya başladı. Ancak bu durum bile kitap satışlarında umduğumuz rakamlara ulaşmamıza yetmedi.